

Research Paper

The Factors Influencing on Extreme Individualism Reduction of Rural Youth in Ardabil County

Vakil Heidari Sarban^{*1}

1. Full Professor, Department of Urban and Rural Planning, Faculty of Social Science, Mohaghegh Ardabili University, Ardabil, Iran.

ARTICLE INFO

PP: 277-295

Use your device to scan and
read the article online

Keywords: *Negative Individualism, Collectivism, Modernity, Rural Development, Ardabil County.*

Abstract

The purpose of the present survey factors influencing on extreme individualism of rural youth in the Ardabil County. The research method was analytical - explanatory survey type. It can be said that studied population in this study consists of all youth living in rural areas of Ardabil County in 2019 (N=31204), among which 380 persons were selected as statistical sample using Cochran formula. Sample size was determined based on the Cochran's formula and the required data were collected through questionnaires. Content validity of the questionnaire was confirmed by professors and experts and its reliability was determined based on Cronbach's alpha (0.74-0.84). In order to analyze the data, factor analysis model was used and the results of this model showed the most important factors influencing on extreme individualism of rural youth in studied region includes four components (expansion of ethics and individual personality reinforcement, promoting of psychological capabilities and reinforcement of altruism values, reinforcement of social capital and information, reinforcement of collectivism and self-belief) that explained variance and the cumulative variance by the four factors 64.44.

Citation : Heidari Sarban, V. (2024). **The Factors Influencing on Extreme Individualism Reduction of Rural Youth in Ardabil County.** *Geography (Regional Planning)*, 14(55), 277-295.

DOI: 10.22034/jgeoq.2024.219667.2347

^{*} **Corresponding Author:** Vakil Heidari Sarban **Email:** vheidari56@gmail.com

Copyright © 2024 The Authors. Published by Qeshm Institute. This is an open access article under the CC BY license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Extended Abstract

Introduction

The emergence of individuality in its modern interpretation is associated with the collapse of the religious, economic and social order of the Middle Ages. In the general movement against feudalism, there was a new emphasis on the importance of individual human existence. In Protestantism, this emphasis on the direct and individual relationship between man and God was related to the opposition to the church's mediation between man and God. Individualism is a theory that emphasizes not only on abstract and single people, but also on the priority of individual interests and moods. And today, individualism is used more in the context of research related to culture and cultural values. Moreover, many believe this that individualism is considered a cultural syndrome and is not necessarily one of the characteristics of personality and identity. Looking at individualism and its effects at the micro and macro levels, it should be said that attention to extreme individualism in this era is in the entire world and especially in our country, which has slowly invaded urban areas and entered rural and even nomadic areas. It has created extremely negative economic, social, cultural, psychological, political, environmental and institutional consequences. It is of great importance that thinkers and experts have realized the negative effects of these behavioral characteristics and character traits in their studies, for example, Bavar Rutter (2014), in extreme individualism, the feeling of belonging to the closed clothing system and social belonging, attachment, loyalty, and attachment to the collective self are greatly reduced. Today, individualism, especially extreme individualism, has strongly affected the social identity, beliefs, behaviors, values, and norms of rural youth. The purpose of the present survey factors influencing on extreme individualism of rural youth in the Ardabil County.

Methodology

The research method was analytical - explanative survey type. It can be said that studied population in this study consists of

all youth living in rural areas of Ardabil County in 2019 (N=31204), among which 380 persons were selected as statistical sample using Cochran formula. Sample size was determined based on the Cochran's formula and the required data were collected through questionnaires. Content validity of the questionnaire was confirmed by professors and experts and its reliability was determined based on Cronbach's alpha (0.74-0.84).

Results and Conclusion

According to the research model, the development of ethics and the strengthening of individual personality are effective factors in reducing the extreme individualism of rural youth. Adhering to moral and spiritual values is not compatible with extreme individualism, in other words, a moral person is not a person whose mind and conscience are influenced by the spirit of selfishness, but a moral person who is altruistic. Social capital strongly weakens the spirit of extreme individualism of rural youth by strengthening mutual communication, honesty, trust, cooperation, partnership, agreement and empathy, etc. Strengthening collectivism and self-confidence is one of the effective factors in reducing the extreme individualism of rural youth. In explaining this relationship, it should be said that collectivism emphasizes the conformity of the individual with the group and considers the expected behavior of the individual as the normative reflection of the group. The collectivist society values conformity with the group. Regarding the relationship between improving psychological capabilities and strengthening altruistic values and reducing the extreme individualism of rural youth, it should be said that people who have self-efficacy, self-efficacy, hope, optimism, resilience, self-confidence, satisfaction, a sense of power, initiative and creativity, and self-reliance, etc. It distances itself from extreme individualism. That is, with these characteristics, a person gains confidence in his abilities to achieve success, pursues his goals with perseverance, tolerates the problems he faces easily, exerts more endurance and stability against stressful situations, and also A clear view of oneself is achieved, daily events do not affect people with psychological capabilities, and a person achieves a high self-perception, and all these psychological capabilities prevent the

citizens of a society, both urban and rural, from being drawn to extreme individualism.

Conclusion

In order to analyze the data, factor analysis model was used and the results of this model showed the most important factors influencing on extreme individualism of rural youth in studied

region includes four components (expansion of ethics and individual personality reinforcement, promoting of psychological capabilities and reinforcement of altruism values, reinforcement of social capital and information, reinforcement of collectivism and self-belief) that explained variance and the cumulative variance by the four factors 64.44.

References

1. Alkış, N., Taşkaya, T., (2015), the impact of individual differences on influence strategies. *Personality Individual Difference, Personality and Individual Differences*. 8 (7), 147–152. <https://www.researchgate.net/publication/282720170>.
2. Allen, F., Gale, D. (2000). *Comparing Financial Systems*. MIT press, Cambridge, MA.
3. Antzoulatos, A. Koufopoulos, K. Lambrinouidakis, C. Tsiritakis E. (2016). Supply of Capital and Capital Structure: The Role of Financial Development. *Journal of Corporate Finance*, 38, 166-195. DOI: 10.1016/j.jcorpfin.2016.01.011
4. Babifard, A., & Barani, M. (2018). Investigation of factors affecting individualism among students of Kashan universities and medical sciences, *Social Development Quarterly*, Volume 13 (4) Number 4, 115-152 [In Persian], <https://doi.org/10.22055/QJSD.2019.22426.1424>.
5. Balakhani, Q., and Maleki, A. (2016). "Investigating the rise of individualism in the family arena (a case study of Tehrani citizens)", *Women's Strategic Studies*, 20(77), 7-34. [In Persian]. <https://doi.org/10.22095/JWSS.2017.59703>
6. Beadle, P.N. Mahmoudzadeh, A. (2014). The relationship between social trust and extreme individualism in Mashhad County, *Social Welfare Quarterly*, 12 (25), 167-198. [In Persian] URL: <http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-1688-fa.html>
7. Beadle, P. N., & Mahmoudzadeh, A.A. (2012), Investigating the level of social belonging of people to Iranian society and its relationship with social trust and individualism; Mashhad County, Case Study", *Cultural Research Quarterly*, Volume 5, Number 2 (5). 31-63. [In Persian]. <https://doi.org/10.7508/ijcr.2012.18.002>.
8. Chua, V., (2014), Contextualizing networked individualism: The interplay of social categories, role relationships and tasks. *Current Sociology*, 61(5), 602–625. DOI:10.1177/0011392113489041.
9. Craib, Y. (2009). *Classical Social Theory*, translated by Shahnaz Mesmiparast, Tehran: Aghahe Publishing [In Persian].
10. Cullen, J. Cullen, C. Maes, V. Moltesen, J., & Verlade, M., (2012), Mapping and assessing the impact of ICT-based initiatives for the socio-economic inclusion of youth at risk of exclusion. Seville: IPTS.
11. Durkheim, E. (2005), *Suicide*, translated by Nader Salarzadeh Amiri, Tehran: Allameh Tabatabai Publications. [In Persian]
12. Geoffrey, M., (2008), Meanings of methodological individualism, *Journal of Economic Methodology*, 14 (2), 211-226. <https://doi.org/10.1080/13501780701394094>.
13. Heidari Sarban, V. (2018), Analysis of the effects of information and communication technology on the extreme individualism of villagers, Case Study: Meshginshahr County, *Planning Geographical Space Quarterly*, 1(15), 12-29. [In Persian]. <https://doi.org/10.22067/geography.v16i2.75526>.
14. Ho DY-F, Chiu C-Y. (1998), Component ideas of individualism, collectivism, and social organization: an application in the study of Chinese culture. In *Individualism and Collectivism*. London.
15. Hofstede G., (1992), *Cultures and Organizations: Software of the Mind*. McGraw-Hill: London.
16. Kivisto, P. (1990). *Fundamental Thoughts in Sociology*, translated by Manouchehr Sabouri, Tehran: Ney Publishing. [In Persian].
17. Oyserman, D. Heather, M. & Coon, K., (2003), Rethinking individualism and collectivism: evaluation of theoretical assumptions and meta-analyses, *Psychological Bulletin*, 1 (128), 3-72. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.128.1.3>.
18. Pivastghar, M. Yazdi, S. & Mokhtari, L. (2017), "The relationship between narcissism and self-esteem with aggression and its evolutionary comparison in adolescent girls", *Journal of*

- Psychological Studies, 7 (1), 127-144. [In Persian]. <https://civilica.com/doc/1404882>
19. Qadri, T. & Algouneh, Z. (2016), Investigation of selfish individualism and its related factors among students of Shiraz University (with emphasis on their class), *Social Sciences Quarterly*, 26 (79), 1-31. [In Persian]. <https://doi.org/10.22054/qjss.2017.977.1557>.
20. Ritzer, G. (2016). *Sociological theory in the contemporary era*, translated by Mohsen Talasi, Tehran: Scientific Publications. [In Persian]
21. Smith, G., (2014), *Individualism.” themes in the history of classical liberalism*. Cambridge: Cambridge University Press.
22. Triandes, H.(1378). *culture and social behaviors*, translation: Nosrat Fani, Tehran: Rasansh Publishing [In Persian]

انجمن ژئوپلیتیک ایران

فصلنامه جغرافیا (برنامه ریزی منطقه‌ای)

دوره ۱۴، شماره ۵۵، تابستان ۱۴۰۳

شاپا چاپی: ۶۴۶۲-۲۲۲۸ شاپا الکترونیکی: ۲۱۱۲-۲۷۸۳

Journal Homepage: <https://www.jgeoqeshm.ir/>

مقاله پژوهشی

عوامل موثر بر کاهش فردگرایی افراطی جوانان روستایی شهرستان اردبیل

وکیل حیدری ساربان* - استاد گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری و روستایی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

چکیده	اطلاعات مقاله
<p>هدف این مقاله بررسی عوامل موثر بر کاهش فردگرایی افراطی جوانان روستایی شهرستان اردبیل می‌باشد. این تحقیق، از لحاظ هدف توسعه‌ای، و از لحاظ ماهیت توصیفی و پیمایشی و نیز از نوع تحلیلی است. در این تحقیق روش گردآوری داده‌ها برای پاسخ‌گویی به سئوالات تحقیق، به دو صورت اسنادی (داده‌های ثانویه) و پیمایشی (داده‌های اولیه) و ابزار مورد استفاده در روش پیمایشی پرسش‌نامه و مصاحبه بوده است. روایی صوری پرسش‌نامه توسط پانل متخصصان مورد تایید قرار گرفت. مطالعه راهنما در منطقه مشابه جامعه آماری با تعداد ۳۰ پرسش‌نامه صورت گرفت و با داده‌های کسب شده و استفاده از فرمول ویژه آلفای کرونباخ در نرم افزار SPSS، پایایی بخش‌های مختلف پرسش‌نامه تحقیق ۰/۷۴ / ۰/۸۴ بدست آمد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از مدل تحلیل عاملی استفاده شد. نتایج تکنیک تحلیل عاملی نشان داد مهم‌ترین عوامل موثر بر کاهش فردگرایی افراطی جوانان روستایبدر منطقه مورد مطالعه شامل چهار مولفه (بسط اخلاقیات و تقویت شخصیت فردی، ارتقای قابلیت‌های روان‌شناختی و تقویت ارزش‌های دیگرخواهانه، تقویت سرمایه اجتماعی و اطلاع‌رسانی و تقویت جمع‌گرایی و خودباوری) است که مقدار واریانس و واریانس تجمعی تبیین شده توسط این چهار عامل ۶۴/۶۶ می‌باشد. سرانجام با توجه به یافته‌های تحقیق پیشنهاد‌های کاربردی ارائه شده است.</p>	<p>شماره صفحات: ۲۷۷-۲۹۵</p> <p>از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید</p> <p>واژه‌های کلیدی: فردگرایی افراطی جمع‌گرایی مدرنیته توسعه روستایی شهرستان اردبیل.</p>

استناد: حیدری ساربان، وکیل. (۱۴۰۳). عوامل موثر بر کاهش فردگرایی افراطی جوانان روستایی شهرستان اردبیل. فصلنامه جغرافیا

(برنامه‌ریزی منطقه‌ای)، ۱۴(۵۵): صص: ۲۷۷-۲۹۵

DOI: 10.22034/jgeoq.2024.219667.2347

* نویسنده مسئول: وکیل حیدری ساربان پست الکترونیکی: vheidari56@gmail.com

مقدمه

فردگرایی نظریه‌ای است که نه تنها بر افراد انتزاعی و مجرد بلکه بر اولویت منافع، علایق و حالات فرد تاکید دارد (Williams 205:164) و نیز، امروزه فردگرایی در قالب و بستر پژوهش‌های مرتبط با فرهنگ و ارزش‌های فرهنگی بیش‌تر به کار گرفته می‌شود. افزون بر این، بسیاری بر این باورند که فردگرایی یک سندروم فرهنگی محسوب شده و لزوماً در عداد ویژگی‌های شخصیتی و هویتی نیست. البته داسکالو (۲۰۱۴)، بسیاری بر این عقیده است که این جلوه‌های فرهنگی شالوده و بنیان فردی دارد و شخص ویژگی‌هایی را تثبیت می‌کند که هم می‌تواند بعد فردی و هم بعد جمعی را در برگیرد و فردگرایی از شناخته‌شده‌ترین الگوهای فرهنگی محسوب می‌شود و در وجه فردگرایی افقی و عمودی خود را نشان می‌دهد که در این بین، فردگرایی عمودی با فردگرایی افراطی و منفی مشابهت و همانندی زیادی به دلیل نوع الگوی شخصیتی انفضال احساسی از درون گروه مانند رقابت‌جویی و لذت‌گرایی دارد.

با نگاه به فردگرایی و اثرات آن در سطح خرد و کلان باید گفت که توجه به فردگرایی افراطی در این عصر در کل پهنه گیتی و به ویژه در کشور ما که آهسته آهسته مناطق شهری را در نوردیده و وارد مناطق روستایی و حتی عشایری نیز شده و تبعات به غایت منفی اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، روان‌شناختی، سیاسی، زیست‌محیطی و نهادی ایجاد کرده است از اهمیت بسی فراوان برخوردار است که اندیشمندان و صاحب‌نظران در مطالعات خود به اثرات منفی این خصوصیات رفتاری و منش شخصیتی پی برده‌اند به عنوان نمونه، باور روتر، در فردگرایی افراطی احساس تعلق به نظام رخت بر بسته و تعلق اجتماعی، دلبستگی، وفاداری و پیوستگی به مای جمعی به شدت تقلیل می‌یابد (Roter, 2014: 25).

مطالعات اولیه نگارنده گویای این واقعیت است که فردگرایی غالب در منطقه مورد مطالعه دیگر فردگرایی مثبت نیست بلکه فردگرایی منفی و افراطی جای فردگرایی مثبت را گرفته است به عبارتی فردگرایی مثبت جای خود را به فردگرایی منفی و افراطی داده است به این مفهوم که، دیگر شهروندان روستایی دوست دارند به جای پیوستن به جمع و زندگی گروهی عزلت و انزوا پیشه بگیرند، کمتر به آرمان‌ها و غایت‌های زندگی گروهی بها می‌دهند، به هنجارها، نرم‌ها و قواعد اجتماعی وقعی نمی‌نهند، جوامع روستایی بیش از اندازه در دنیای رقابت درگیر هستند، میزان مشارکت اجتماعی در حوزه‌های عمومی در پایین‌ترین حد و سطح خود قرار دارد، نهایت تلاش خود را به کار می‌گیرند تا منحصر به فرد جلوه بدهند، تنها و یگانه هدف آنان نیل به موفقیت به هر قیمتی حتی با زیر پا گذاشتن اخلاقیات و معنویات است، از مسئولیت‌پذیری جمعی گریزان هستند، اهداف فردی را بر اهداف جمعی ترجیح می‌دارند، تمایل به همکاری و فعالیت با گروه از خود نشان نمی‌دهند، وجدان و تعهد کاری در ذهن و ضمیر آنان روز به روز نزول می‌کند، انضباط اجتماعی فروغ و روشنایی خود را هر روز نسبت به روز قبل از دست داده و کم فروغ‌تر می‌شود، کمتر تمایل دارند به کاهش درد و آلام هم‌نوعان خود در مناطق روستایی اهتمام داشته باشند، به کارهای تیمی و دسته‌جمعی و تعاونی و گروهی هیچ‌گونه رغبت و علاقه نشان نمی‌دهند، به تخریب محیط زیست و اکوسیستم‌های طبیعی در مناطق روستایی بی‌توجه هستند از این‌که، آبخوان‌ها خشک شود، خاک فرسایش پیدا کند، ریزگردها وسعت دید شهروندان شهری و روستایی را تهدید کند، میزان آب حوزه‌های آبریز تقلیل یابد و گونه‌های جانوری و گیاهی در معرض نابودی قرار گیرد، جنگل‌زدایی اتفاق بیافتد، به میزان بهره‌گیری از سموم و کودهای شیمیایی جهت افزایش محصولات کشاورزی به قیمت تبعات زیان‌بار آن بی‌توجه هستند، از وارثه‌های محلی و بومی در فرآیند عملیات توسعه کشاورزی کمتر بهره می‌گیرند، در فرآیند برنامه‌ریزی، تصمیم‌گیری، اجرا و نظارت و ارزش‌یابی سیاست‌ها، اقدامات و برنامه‌های توسعه روستایی خود مشارکت نمی‌کنند، زحمت خلاقیت و ابتکار و نوآوری و ریسک‌پذیری و آفرینش ایده‌های جدید را جهت پرداختن به موضوع و حل مسائل و رفع مشکلات به خود نمی‌هند، در مساعدت به هم‌نوعان خود در ساخت مسکن، بازسازی زیرساخت‌ها، انتخابات شوراهای اسلامی روستا و همکاری با دهیار مشارکت نمی‌کنند، با دیگران کمتر نشست و برخاست می‌کند، به آینده بدبین هستند، از ارزش‌ها، هنجارها

و نرم‌های متعارف جامعه پیروی و متابعت نمی‌کنند و خود را تافته جدا بافته می‌دانند، احساس این را دارند که باورها، احساسات و عواطف و هیجانات و خواسته‌های آنان صادق، به‌جا و مقبول است، فعالیت‌های عام‌المنفعه را به هیچ می‌گیرند، حمایت مالی و معنوی به دیگران را باطل می‌دانند، در تعارضات و اختلافات دیگران خود را کاملاً کنار کشیده و به عنوان میانجی وارد گود نمی‌شوند، هیچ‌گونه نشست و برخاستی را با مسئولان و متولیان دولتی ندارند، برای به حداقل رساندن مخاطرات مناطق روستایی اعم از طبیعی و انسانی سعی و مساعی از خود به خرج نمی‌دهند، از ورود روش‌های نوین کشاورزی به مناطق روستایی استقبال نمی‌کنند، پس باتوجه به آنچه گفته شد فردگرایی افراطی نه تنها به لحاظ اخلاقی مردود است بلکه تبعات به غایت زیان‌بار اجتماعی، اقتصادی، محیطی و روان‌شناختی بر جامعه روستایی تحمیل کرده و متعاقب آن در فرآیند مدیریت توسعه روستایی مشکل و مانع ایجاد می‌کند پس اگر قرار است مناطق روستایی توسعه پیدا کند لاجرم باید فردگرایی مثبت در مناطق روستایی تقویت شود از این که روستاییان از همکاری جمعی و گروهی و تیمی و تعاونی استقبال کنند، نسبت به همدیگر شفقت داشته باشند، رایگان‌بخشی پیشه گیرند، حق هستی را ادا کنند، نسبت به هم‌نوعان خودظاهر همدلی و همدردی و همذات‌پنداری بکنند، عدالت اجتماعی را تا حد توان پاس بدارند، به یاری هم‌نوعان خود بشتابند، شبکه‌هایی را در راستای مطالبه‌گری از نظام سیاسی تشکیل بدهند، نظام اداری ناکارآمد مرتبط با توسعه مناطق روستایی را به چالش بکشند تا مناطق روستایی توسعه پیدا کرده و ساکنان سکونتگاه‌های روستایی بتوانند یک زندگی توأم با رفاه و آرامش و نشاط و رضایت را تجربه کنند به این خاطر هدف این مقاله عوامل موثر بر کاهش فردگرایی افراطی جوانان روستایی شهرستان اردبیل می‌باشد و سئوالی که در این راستا مطرح شده این است که چه عواملی در کاهش فرگرایی افراطی جوانان روستایی شهرستان اردبیل تاثیرگذار است؟

پیشینه پژوهش

بررسی اسنادو مدارک نشان داد که مطالعات داخلی و خارجی چندی در خصوص عوامل موثر بر کاهش فردگرایی افراطی جوانان روستایی صورت گرفته که در ذیل به پاره‌ای از آن‌ها اشاره می‌شود:

بیدل و همکاران (۱۳۹۳)، در مطالعات خود با عنوان «رابطه اعتماد اجتماعی با فردگرایی افراطی» دریافتند که بین اعتماد اجتماعی و فردگرایی افراطی رابطه منفی وجود دارد.

مطالعات قادی و القونه (۱۳۹۶)، با عنوان «بررسی فردگرایی خوخواهانه و عوامل مرتبط با آن» دریافتند که بین متغیر دین‌داری و فردگرایی خودخواهانه رابطه معکوس وجود دارد و بین سه متغیر سرمایه اجتماعی، سرمایه فرهنگی نهادینه شده خانواده و طبقه و فردگرایی خودخواهانه رابطه معناداری وجود ندارد اما بین سن و جنس افراد و میزان فردگرایی خودخواهانه رابطه معنی‌دار و مثبتی وجود دارد.

بابایی و بارانی (۱۳۹۸)، در پژوهش خود با عنوان «بررسی عوامل موثر بر فردگرایی در میان دانشجویان دانشگاه‌های کاشان و علوم پزشکی کاشان» به این نتیجه رسیدند که خودمداری، دین‌داری، مشارکت اجتماعی و روابط اجتماعی بر میزان فردگرایی تاثیر مستقیم و اعتماد اجتماعی و سنت‌گرایی بر آن تاثیر غیرمستقیم می‌گذارند. هم چنین دین‌داری، مشارکت اجتماعی و روابط اجتماعی تاثیر معکوس و خودمداری تاثیر مستقیم بر فردگرایی داشتند.

نتایج یافته‌های مطالعات بالاخانی و ملکی (۱۳۹۶)، با عنوان «بررسی ظهور فردگرایی در عرصه خانواده» نشان داد که ارزش‌های خانواده در راستای ظهور خانواده دستخوش دگرگونی شده است، اما این دگرگونی بسته به هر یک از ابعاد پنج‌گانه (سلسله‌مراتبی، کنترلی، خویش‌داری، سنتی و تعهدی) مورد مطالعه ارزش‌های خانواده متفاوت است.

حیدری ساریان (۱۳۹۸)، در پژوهش خود با عنوان «تحلیل اثرات فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات پیرامون فردگرایی افراطی روستاییان، مطالعه موردی: شهرستان مشگین‌شهر» دریافت که به جز متغیرهای داشتن شخصیت اقتدارگرا، عدم

پیوستگی به جمع، کاهش تعهدات نسبت به جمع، عدم تعلق اجتماعی و خلاقیت اجتماعی بین تمامی متغیرهای تحقیق و بهره‌گیری از خدمات ICT رابطه معنی‌داری وجود دارد.

به عقیده داسکلو، بسط و گسترش فردگرایی افراطی سبب می‌شود نهاد خانواده تضعیف گشته، فرزندان به نظارت خانواده ارزش قائل نشده و در نهایت یک نوعی سبک زندگی ظهور و بروز می‌یابد که با ارزش‌ها، قواعد، مقررات، رویه‌ها، نرم‌ها و هنجارهای متعارف و مقبول جامعه در تضاد و تعارض است (Dascalu, 2015: 54).

به باور جوفری، در فرگرایی افراطی افراد هیچ‌گونه همبستگی متقابل به همدیگر ندارند، استقلال هویتی و شخصی محلی از اعراب ندارد و فرد فقط به خود اندیشه می‌کند هیچ نوع روحیه دیگرخواهی در فرد دیده نمی‌شود، فرد نهایت اهتمام به خرج می‌دهد تا از دید دیگران متفاوت و برتر جلوه کند (Geoffrey, 2008: 52).

اورجی، فردگرایی افراطی را آفات فرهنگی در رسیدن به توسعه همه جانبه روستایی می‌داند و در نقطه مقابل آن، فردگرایی مثبت را به مانند متغیر تاثیرگذار در توسعه مناطق روستایی قلمداد می‌کند به این مفهوم که فردگرایی مثبت اعتماد به نفس روستاییان را بالا می‌برد، به خودکوفایی آنان مساعدت می‌کند، مسئولیت‌پذیری آنان را در مقابل خود، هستی، انسان‌های دیگران و طبیعت فزونی می‌بخشد و به استقلال فردی روستاییان ختم می‌شود، به ریسک‌پذیری، خلاقیت، ابتکار، خلق فرصت‌های جدید، خلق فعالیت‌های اقتصادی جدید، و نوآوری که لازمه توسعه کارآفرینی و رشد و پیشرفت اقتصادی در مناطق روستایی است مدد می‌رساند، مثبت‌اندیشی و قطعیت در کار را تقویت می‌کند، منتظر جمع نمانده و سعی می‌کند اثربخشی فردی خود را به منصفه ظهور برساند. احترام به هم نوع کمتر دیده می‌شود (Orji, 2016: 124).

از منظر چووا، هر چقدر اجتماعات روستایی به منافع فردی خود اندیشه کنند و یا در پیله حریم شخصی خود فرو روند احساس انزوا و تنهایی و فردیت‌طلبی در آنها تقویت شده و در نتیجه از همبستگی اجتماعی فاصله بیش‌تری می‌گیرند و از آن‌جا که توسعه پایدار روستایی یک کار تیمی و جمعی است در نتیجه همین خصایص رفتاری منفی سبب می‌شود تحقق مدیریت توسعه پایدار روستایی با مشکلات به غایت فراوانی روبرو شود (Chua, 2014: 231).

مطالعات تریاندیس و جلفند، نشان می‌دهد که بین فردگرایی افراطی و عدم احساس تعلق جمعی رابطه وجود دارد به این مفهوم که، افرادی که به منافع فردی خود فکر می‌کنند نه تنها احساس تعلق به جمع نمی‌کنند بلکه در در تعارض نفع فردی و جمعی، نفع فردی را بر نفع جمعی ترجیح می‌دهند؛ و حتی اگر در نیل به منافع فردی خود به مشکل بر بخورند حاضر هستند به دیگران آسیب زده و با دیگران خصومت ورزیده و حتی به خصومت خودشان تداوم ببخشند پرواضح است که این اوضاع و احوال یک فعالیت ضدتوسعه‌ای در مناطق روستایی محسوب می‌شود و از آن‌جایی توسعه پایدار مناطق روستایی مستلزم تحقق عدالت اجتماعی، خیرجمعی، معنویات و اخلاقیات و سایر ارزش‌های والای انسانی است این رفتارهای غیراخلاقی تحقق توسعه پایدار مناطق روستایی را با موانع جدی مواجه می‌سازد (Triandis and Gelfan, 2013: 22).

آلکیش و تاشکایا تیمزل، (۲۰۱۵)، در مطالعات خود به این نتیجه رسید که امروزه شهروندان شهری و روستایی نه تنها کالاها و خدمات و ایده‌های خود را مبادله می‌کنند بلکه فرهنگ، سبک زندگی و شیوه اندیشیدن خود را نیز با همدیگر مبادله کرده و به تسهیم اطلاعات و دانش در بین خودشان مبادرت ورزیده و به ارتقای ذخایر دانایی خود دامن می‌زنند (Alkış and Taşkaya Temizel, 2013: 32).

مبانی نظری

دیدگاه‌های متعددی در خصوص فردگرایی و رابطه متقابل آن با جمع‌گرایی و جامعه وجود دارد که در این بین، به باور اویسرمن و همکاران، فردگرایی جامعه را به عنوان مجموعه‌ای از افراد می‌بیند نه چیزی فراتر و والاتر از آن‌ها. از دید بورديو (۱۳۷۸)، در این دیدگاه اهمیت نقش‌های متقابل جمعی رد نمی‌شود و مکانیسم‌های اجتماعی و تاثیر گروه بر رفتار فردی

نادیده گرفته نمی‌شود، بلکه سعی می‌شود برای کنش این نیروها هدفی بیرون از فرد در نظر گرفته شود (Oyserman and and et al et al, 2014: 87).

فردگرایی از زاویه علوم مختلف مورد تحلیل و تبیین قرار گرفته مثلا در روانشناسی، فردگرایی به اشکال مناسبات بین افراد و گروه‌هایی که به یکدیگر تعلق دارند توصیف می‌شود. و هم چنین، از منظر روانشناسان، فردگرایی افراطی یا آنی را می‌توان با یک رویکرد ترکیبی از رویکردهایی که بر خیر جمعی و عمل اخلاقی (شناختی و عاطفی) تاکید دارند و رویکردهایی که عمل عقلانی را مورد توجه قرار داده‌اند، تبیین کرد.

وارترمن، روان‌شناس، فردگرایی و به ویژه فردگرایی افراطی را در بافت و زمینه روان‌شناختی گسترده‌تر می‌بیند و به باور او، رویکردهای اخلاقی و هنجاری در فردگرایی به چهار بخش تقسیم می‌شود که عبارتند از: صادق بودن با خود، آزادی انتخاب در بطن محدودیت‌های شبیه آزادی سایرین، مسئولیت‌پذیری فردی که ملازم با احساس وجود عاملان کارآمد است و شمولیت و احترام به یکپارچگی سایرین (Waterman, 1990: 25). هوفستد، خودتکایی، رقابت، خلاقیت تهاجمی، سازگاری، ناامنی، هزینه فزاینده نظامی، تبعیض نژادی و مذهبی و مناسبات بین‌المللی و بین فردی غیر واقعی (Hofstede, 2002) و ارزش فردی، استقلال و خودمختاری، مسئولیت‌پذیری فردی، موفقیت فردی و خودتکایی را به عنوان مهم‌ترین مولفه‌های فردگرایی می‌داند (Hofstede, 2002 and Ho and chiu, 1998: 331).

جامعه‌شناسان نیز از منظر گوناگون به پدیده فردگرایی پرداخته‌اند و در این خصوص بر این نکته مصر هستند که در ادبیات جامعه‌شناسی فردگرایی افراطی به معنای توجه به منافع فردی بدون در نظر گرفتن منافع دیگران است (رضایی و غلامزاده، ۱۳۹۷: ۷). و نیز، دورکیم جزو کسانی است که پیرامون فردگرایی نظریه‌پردازی کرده است به اعتقاد ایشان، فردگرایی در گذار از جوامع سنتی به مدرن ظهور و بروز پیدا کرده است. (Durkheim, 1995: 118). به باور زیمل در دوران مدرن فردگرایی به گونه‌ای رخ می‌دهد که همزمان ماهیت تضعیف‌کننده آن نیز در فرهنگ مدرن تولید می‌شود. مدرنیته با این که امکان فردیت و آزادی‌های فرد را از قیدوبندهای سنتی فراهم می‌سازد، اما با فروکاستن فرد به درون انواع حلقه‌های اجتماعی پیچیده و روابط اقتصادی پولی به ویژه در درون کلان شهرها عوامل تهدیدکننده فردیت را موجب می‌شود. (Chua, 2004: 625). بررسی ادبیات توسعه‌گویی این واقعیت است که اندیشمندان توسعه از زوایای گوناگون به فردگرایی و اثرات سو آن بر توسعه پرداخته‌اند و سوگیری و جهت‌گیری این اندیشمندان پیرامون پیوند بین فردگرایی افراطی و اثرات آن در قالب کار تیمی و گروهی و دسته جمعی است به این خاطر، به صورت ناخواسته به سرمایه اجتماعی انگشت گذاشته و اثرات فردگرایی افراطی را در تضعیف سرمایه اجتماعی و متعاقب آن بر توسعه مورد واکاوی قرار داده‌اند و این محققان فردگرایی را در بستر مشارکت اجتماعی پایین، تعارضات و اختلافات فزاینده، سست شدن بنیان‌های اعتماد اجتماعی، تضعیف ارتباطات اجتماعی، انسجام اجتماعی پایین، تشدید روابط عمودی بر پایه همکاری، عدم تمایل در نهادهای مردمی و محلی و مدنی در میان شهروندان شهری و روستایی می‌دانند.

جنسیت از عناصر مهم و شخصیتی در بروز و ظهور رفتارهای فردگرایانه است. داروین بر این اعتقاد بود که زنان با گرایش‌های روحی (و به خصوص در عطفوت) بیشتر و خودخواهی کمتر، از مردان متفاوت هستند. در عوض مردان از رقابت بیش‌تر لذت می‌برند، و این امر آن‌ها را به سوی نوعی بلندپروازی رهنمون می‌سازد که به سادگی به خودخواهی منجر می‌شود. مطالعه Dasalu (۱۹۹۸)، گویای این واقعیت است که زنان بیشتر جهت‌گیری اجتماعی و مردان بیشتر جهت‌گیری فردی دارند (پیوسته‌گر و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۳۰).

اگر از منظر کارکردگرایی به فردگرایی افراطی نگاه شود روشن می‌شود که این نوع فردگرایی تبعات منفی به غایت فراوانی از منظر اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، روان‌شناختی و غیره در سکونتگاه‌های انسانی اعم از شهر و روستا از خود به جای می‌گذارد به عنوان نمونه به زعم داسکالو، فردگرایی افراطی بذر خودپرستی و خودمحوری را در جامعه می‌پاشد، فرد

نهایت سعی و اهتمام به خرج می‌دهد تا همه چیز را فدای خود کند، به عبارتی، فرد محوریت تام برای خویشتن قائل می‌شود و در این بستر فقط به این اندیشه می‌کند که فقط و فقط به نفع شخصی خود نایل آید و این نوع فرد گرایی به باور توکویل «بذر هر فضیلت را خشک می‌کند» (Dascalu, 2014: 324).

در نقطه مقابل به عقیده کلن و همکاران، تشدید فردگرایی افراطی در بطن جامعه سبب می‌شود که افراد فقط و فقط به نفع خود بیندیشند و هیچ‌گونه تعلق خاطری نسبت به جمع و جامعه نداشته و به لاک خود فرو رفته و در امورات جامعه و فعالیت‌های توسعه مشارکت نداشته و نیز در مقابل خود، طبیعت، انسان‌های دیگر و هستی احساس مسئولیت نکند (Cullen and et al, 2012: 241).

به زعم اسمیت، در جامعه فردگرا خیر جمعی و نفع همگانی محلی از اعراب ندارد و فقط خود فرد، امیال، احساسات و خواسته‌های او اهمیت پیدا می‌کند و افراد وابستگی درون‌گروهی را به حاشیه رانده و به احتیاجات، علایق و امیال دیگران بی‌توجه می‌شود (Smith, 2014:68).

تجزیه و تحلیل داده‌ها

یافته‌های توصیفی

اولویت‌بندی عوامل موثر بر کاهش فردگرایی افراطی جوانان روستایی:

به منظور تعیین مهم‌ترین عوامل موثر بر کاهش فردگرایی افراطی جوانان روستایی شهرستان اردبیل، میانگین رتبه‌ای نظر روستاییان محاسبه و اولویت‌بندی گردید. برای اولویت‌بندی میانگین استفاده شده است. همان طور که در جدول (۱) مشاهده می‌شود تقویت ارزش‌های معنوی در بین جوانان روستایی، تقویت سنت کمک به هم نوع در بین جوانان روستایی، تقویت خودباوری جوانان روستایی و هدایت جوانان روستایی به اهمیت توجه به سود جمعی و گروهی جزو مهم‌ترین عوامل اولویت‌بندی شده است.

جدول ۱. اولویت‌بندی عوامل موثر بر کاهش فردگرایی افراطی جوانان روستایی

نمره	گویه‌ها	میانگین	انحراف معیار
۱	تقویت ارزش‌های معنوی در بین جوانان روستایی	۴/۹۸	۰/۶۵
۲	تقویت سنت کمک به هم نوع در بین جوانان روستایی	۴/۸۵	۰/۷۹
۳	تقویت خودباوری جوانان روستایی	۴/۷۶	۰/۲۸
۴	هدایت جوانان روستایی به اهمیت توجه به سود جمعی و گروهی	۴/۶۲	۰/۹۱
۵	تضعیف شخصیت اقتدارگرایانه با مکانیزم آموزش و اطلاع‌رسانی	۴/۵۵	۰/۷۳
۶	بهبود باور و نگرش جوانان روستایی	۴/۴۳	۰/۲۸
۷	تقویت تشکل‌های مدنی و مردمی در مناطق روستایی	۴/۳۱	۰/۱۵
۸	میزان تقید مذهبی	۴/۲۸	۰/۳۴
۹	تقویت خودشکوفایی جوانان روستایی	۴/۱۹	۰/۹۵
۱۰	تقویت دیگر خواهی جوانان روستایی	۴/۱۳	۰/۶۴
۱۱	تقویت زیرساخت دسترسی جوانان به شبکه‌های اجتماعی	۴/۰۹	۰/۱۶
۱۲	تقویت عزت نفس و احترام به خود جوانان روستایی	۴/۰۱	۱/۱۱
۱۳	تقویت توانایی‌های کار گروهی جوانان روستایی	۳/۹۷	۱/۰۲
۱۴	تضعیف تعارضات و اختلافات و تقویت فضای صلح و مصالحه در مناطق روستایی	۳/۹۱	۰/۹۸
۱۵	تقویت مسئولیت‌پذیری اجتماعی جوانان روستایی	۳/۸۲	۰/۳۵
۱۶	تقویت شایستگی و توانایی‌های جوانان روستایی	۳/۷۳	۰/۵۹
۱۷	برجسته کردن مشکلات زیست محیطی و اثرات آن بر حیات جمعی	۳/۶۷	۰/۱۱

۰/۹۶	۳/۶۴	تقویت اخلاقی اجتماعی جوانان روستایی	۱۸
۰/۴۶	۳/۵۰	تقویت شخصیت فردی و اجتماعی جوانان روستایی	۱۹
۱/۱۳	۳/۴۷	آموزش بهره‌گیری سازنده از فن‌آوری‌های نوین ارتباطی و اطلاعاتی	۲۰
۰/۹۸	۳/۳۶	دسترسی به فرصت‌های برابر و یکسان و تقویت عدالت اجتماعی	۲۱
۰/۹۹	۳/۲۱	تقویت تعهدات فردی به جمع و جامعه	۲۲
۰/۱۱	۳/۱۵	اهتمام به گردش آزاد قدرت و نخبگان	۲۳
۰/۶۶	۳/۰۸	برجسته کردن اهمیت مبادله اطلاعات و دانش برای جوانان روستایی	۲۴
۰/۷۷	۳/۰۵	تقویت تعلقات اجتماعی و رعایت حقوق جمعی	۲۵
۰/۳۶	۲/۸۷	تقویت فضای دوستی و مودت در بین جوانان روستایی	۲۶
۰/۹۴	۲/۷۹	تقویت امید به آینده و خوش‌بینی و برجسته کردن نقش تمامی شهروندان در آن	۲۷
۱/۲۵	۲/۶۴	تسهیل دسترسی به منابع مشترک	۲۸
۱/۹۹	۲/۵۱	تقویت اعتماد به نفس جوانان روستایی	۲۹
۰/۵۵	۲/۴۲	تضعیف شکاف طبقاتی در مناطق روستایی	۳۰
۰/۷۷	۲/۳۱	نهادینه شدن شایسته‌سالاری در تمامی حیات اجتماعی جوانان روستایی	۳۱
۱/۲۱	۲/۲۱	تقویت خودکارآمدی و اثربخشی جوانان روستایی	۳۲
۰/۵۶	۲/۰۴	تقویت انسجام و همبستگی اجتماعی جوانان روستایی	۳۳
۰/۴۸	۱/۷۲	اطلاع‌رسانی پیرامون اثرات مثبت فعالیت‌های جمع‌گرایانه	۳۴
۰/۲۸	۱/۶۲	اهتمام به تقویت بهداشت روانی جوانان روستایی	۳۵
۰/۳۶	۱/۴۲	تقویت روحیه رقابت‌پذیری و نوآوری جوانان روستایی	۳۶
۰/۳۹	۰/۹۸	میزان ارتباط جوانان روستایی با شهر	۳۷
۰/۲۷	۰/۶۳	القای اهمیت مواجهه آگاهانه جوانان روستایی با مسائل جامعه	۳۸

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۸

یافته‌های استنباطی

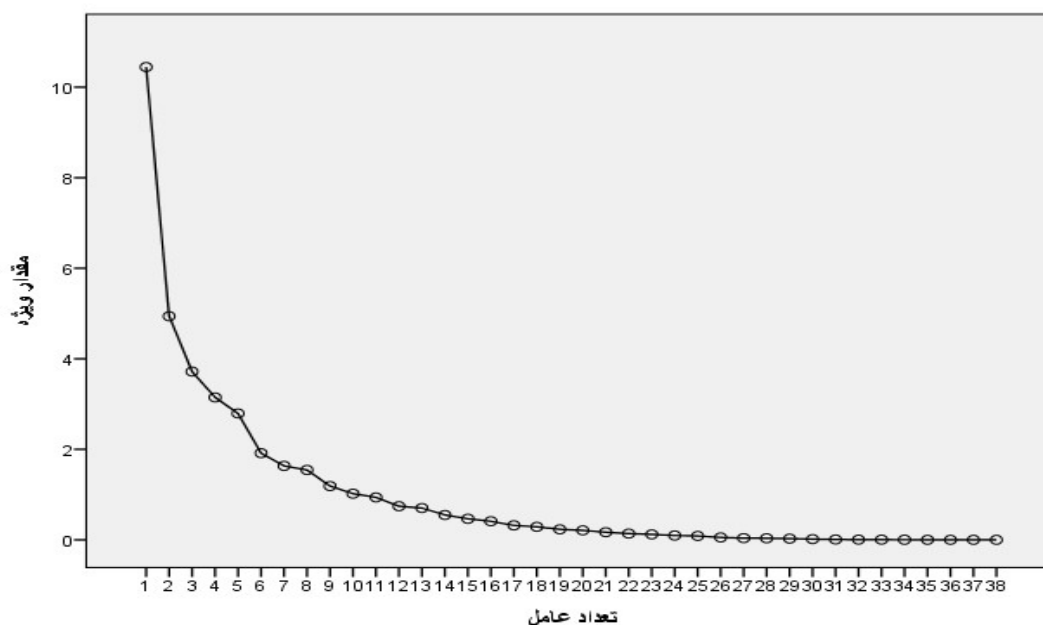
برای تعیین مهم‌ترین عوامل موثر بر کاهش فردگرایی افراطی جوانان روستایی شهرستان اردبیل، از تحلیل عاملی به دلیل پی بردن به متغیرهای زیربنایی فردگرایی افراطی و تلخیص آن متغیرها استفاده شد. محاسبات انجام شده در جدول (۲) نشان می‌دهد که جهت تعیین انسجام درونی داده‌ها برای بهره‌گیری از تکنیک تحلیل عاملی از آزمون^۱ KMO و بارتلت استفاده گردید و در این بخش مقدار KMO برابر ۰/۶۵۵ و نیز آماره بارتلت برای تعیین عوامل موثر بر کاهش فردگرایی افراطی جوانان روستایی در منطقه مورد مطالعه نیز برابر با ۱۲۱۱/۹۴۹ به دست آمد که در سطح یک ۰/۰۰۰ معنی‌دار می‌باشد. بنابر این داده‌های موجود برای تحلیل عاملی مناسب تشخیص داده شدند.

جدول ۲. مقدار KMO و آزمون بارتلت

Sig	Bartlet Test	تحلیل عاملی KMO
۰/۰۰۰	۱۲۱۱/۹۴۹	عوامل موثر بر کاهش فردگرایی افراطی جوانان روستایی ۰/۶۵۵

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۸

پس از آن همان‌طوری که شکل (۱) نشان می‌دهد برای تعیین عوامل از نمودار سنگریزه‌ای مقدار ویژه و درصد واریانس استفاده گردید. بر این اساس ۴ عامل شناسایی شدند که در مجموع (۶۴/۶۶) درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند.

شکل ۱. نمودار سنگریزه‌ای برای تعیین تعداد عامل‌ها

هم چنین همان طوری که در جدول (۳) ملاحظه می‌شود در این تحقیق، با توجه به ملاک کیسر، ۴ عامل دارای مقدار ویژه بالاتر از یک برای عوامل موثر بر کاهش فردگرایی افراطی جوانان روستایی شهرستان اردبیل استخراج شد. پس از چرخش عاملی به روش وریماکس^۱، متغیرهای مربوط به عوامل موثر بر کاهش فردگرایی افراطی جوانان روستایی در ۴ عامل طبقه‌بندی شدند.

جدول ۳. عوامل استخراج شده با مقادیر ویژه و درصد واریانس قبل از چرخش

عوامل	مقدار ویژه	درصد واریانس	درصد تجمعی
عامل اول	۳/۴۰	۲۶/۱۵	۲۶/۱۵
عامل دوم	۲/۵۵	۱۹/۶۳	۴۵/۷۹
عامل سوم	۱/۳۸	۱۰/۶۶	۵۶/۴۵
عامل چهارم	۱/۰۶	۸/۲۱	۶۴/۶۶

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۸.

چرخش عامل‌ها و نام‌گذاری آنها (تحلیل عاملی عوامل موثر بر کاهش فردگرایی افراطی جوانان روستایی در منطقه مورد مطالعه)

همان طوری که گفته شد در این پژوهش برای تسهیل در تفسیر عامل‌ها و ساده کردن ساختار آنها از چرخش عاملی از نوع واریماکس استفاده شده است. جدول (۴) عامل استخراج شده همراه با مقادیر ویژه و درصد واریانس را بعد از چرخش نشان می‌دهد. همان طوری که ملاحظه می‌شود عامل اول بیش‌ترین سهم (۲۳/۲۴ درصد) و عامل چهارم کم‌ترین سهم (۸/۹۹) را در تبیین واریانس کل متغیرها دارا می‌باشد.

جدول ۴. عوامل استخراج شده با مقادیر ویژه و درصد واریانس بعد از چرخش

عوامل	مقدار ویژه	درصد واریانس	درصد تجمعی
عامل اول	۳/۰۲	۲۳/۲۴	۲۳/۲۴
عامل دوم	۲/۸۲	۲۱/۷۲	۴۴/۹۶
عامل سوم	۱/۳۹	۱۰/۷۰	۵۵/۶۷
عامل چهارم	۱/۱۷	۸/۹۹	۶۴/۶۶

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۸.

هم‌چنین برای تعیین سطح معنی‌داری و بیان نقش هر متغیر در عامل مربوط، در پژوهش حاضر متغیرهایی که بار عاملی بیش از ۰/۴- داشتند مدنظر قرار گرفتند. نتایج حاصل نشان می‌دهد که تمام متغیرهای وارد شده، دارای بار عاملی بیشتر از ۰/۴ بوده‌اند. در نهایت بر اساس نتایج جدول (۶)، متغیرهایی که در هر یک از چهار عامل مذکور قرار می‌گیرند، عبارتند از:

عامل اول: تقویت سنت کمک به هم نوع در بین جوانان روستایی، میزان تقید مذهبی، تقویت اخلاق اجتماعی جوانان روستایی، تقویت ارزش‌های معنوی در بین جوانان روستایی، تقویت تعهدات فردی به جمع و جامعه، تقویت شایستگی و توانایی‌های جوانان روستایی، تقویت تشکل‌های مدنی و مردمی در مناطق روستایی، تقویت شخصیت فردی و اجتماعی جوانان روستایی، تسهیل دسترسی به منابع مشترک، تقویت فضای دوستی و مودت در بین جوانان روستایی و تقویت روحیه رقابت‌پذیری و نوآوری جوانان روستایی در این عامل جای می‌گیرند که با توجه به ماهیت متغیرهای تاثیرگذار، عامل اول تحت عنوان عامل « بسط اخلاقیات و تقویت شخصیت فردی » نامیده می‌شود. که این عامل با مقدار ویژه (۳/۰۲)، در مجموع (۲۳/۲۴) درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند.

عامل دوم: بهبود باور و نگرش جوانان روستایی، اهتمام به تقویت بهداشت روانی جوانان روستایی، تقویت عزت‌نفس و احترام به خود جوانان روستایی، تقویت خودشکوفایی جوانان روستایی، تضعیف شکاف طبقاتی در مناطق روستایی، تضعیف تعارضات و اختلافات و تقویت فضای صلح و مصالحه در مناطق روستایی، تقویت امید به آینده و خوش‌بینی و برجسته کردن نقش تمامی شهروندان در آن، تقویت خودکارآمدی و اثربخشی جوانان روستایی، تقویت اعتمادبه‌نفس جوانان روستایی، تقویت دیگرخواهی جوانان روستایی، برجسته کردن اهمیت مبادله اطلاعات و دانش برای جوانان روستایی و تقویت تعلقات اجتماعی و رعایت حقوق جمعی در این عامل جای می‌گیرند که با توجه به ماهیت متغیرهای تاثیرگذار، عامل دوم تحت عنوان عامل « ارتقای قابلیت‌های روان‌شناختی و تقویت ارزش‌های دیگرخواهانه » نامیده می‌شود که با مقدار ویژه (۲/۸۲)، در مجموع (۲۱/۷۲) درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند.

عامل سوم: تقویت انسجام و همبستگی اجتماعی جوانان روستایی، دسترسی به فرصت‌های برابر و یکسان و تقویت عدالت اجتماعی، تضعیف شخصیت اقتدارگرایانه با مکانیزم آموزش و اطلاع‌رسانی، تقویت مسئولیت‌پذیری اجتماعی جوانان روستایی، تقویت زیرساخت دسترسی جوانان به شبکه‌های اجتماعی، القای اهمیت مواجهه آگاهانه جوانان روستایی با مسائل جامعه، تقویت توانایی‌های کار گروهی جوانان روستایی و آموزش بهره‌گیری سازنده از فن‌آوری‌های نوین ارتباطی و اطلاعاتی در این عامل جای می‌گیرند که با توجه به ماهیت متغیرهای تاثیرگذار، عامل سوم تحت عنوان عامل « تقویت سرمایه اجتماعی و اطلاع‌رسانی » نامیده می‌شود. که با مقدار ویژه (۱/۳۹)، در مجموع (۱۰/۷۰) درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند.

عامل چهارم: اهتمام به گردش آزاد قدرت و نخبگان، نهادینه شدن شایسته‌سالاری در تمامی حیات اجتماعی جوانان روستایی، میزان ارتباط جوانان روستایی با شهر، تقویت خودباوری جوانان روستایی، هدایت جوانان روستایی به اهمیت توجه به سود جمعی و گروهی، اطلاع‌رسانی پیرامون اثرات مثبت فعالیت‌های جمع‌گرایانه و برجسته کردن مشکلات زیست محیطی و اثرات آن بر حیات جمعی در این عامل جای می‌گیرند که با توجه به ماهیت متغیرهای تاثیرگذار، عامل چهارم

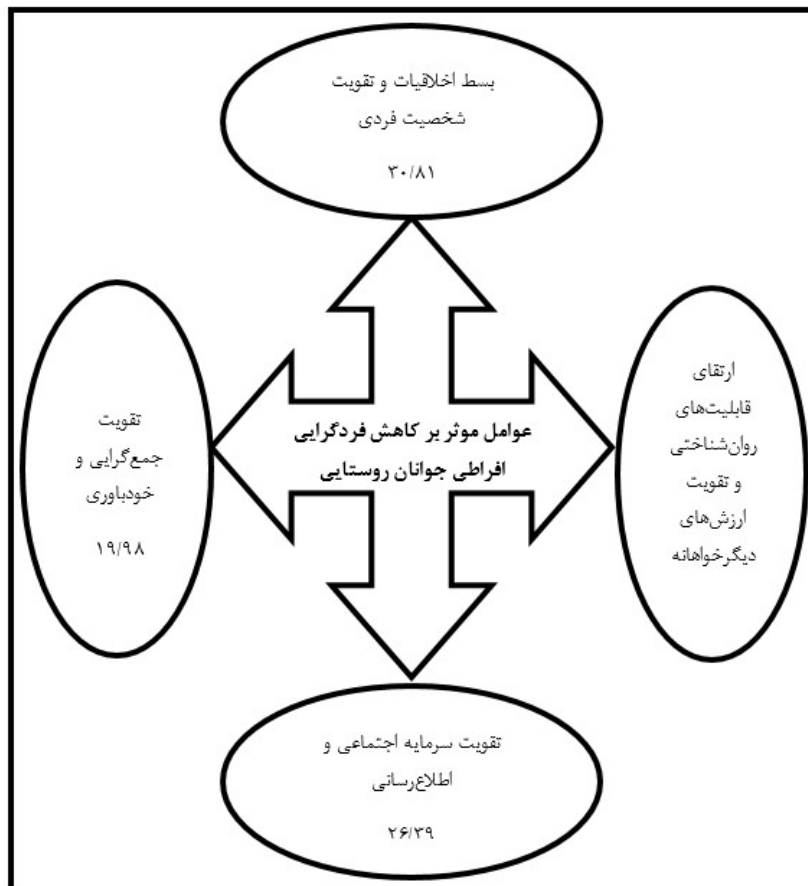
تحت عنوان عامل « تقویت جمع‌گرایی و خودباوری » نامیده می‌شود. که این عامل با مقدار ویژه (۱/۱۷)، در مجموع (۸/۹۹) درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند.

جدول ۶. متغیرهای مربوط به هر یک از عوامل و بار عاملی بدست آمده از ماتریس دوران یافته

بار عاملی	متغیرها	نام عامل
۰/۹۲	تقویت سنت کمک به هم نوع در بین جوانان روستایی	بسط اخلاقیات و تقویت شخصیت فردی
۰/۸۴	میزان تقید مذهبی	
۰/۶۲	تقویت اخلاق اجتماعی جوانان روستایی	
۰/۹۴	تقویت ارزش‌های معنوی در بین جوانان روستایی	
۰/۵۷	تقویت تعهدات فردی به جمع و جامعه	
۰/۶۸	تقویت شایستگی و توانایی‌های جوانان روستایی	
۰/۸۶	تقویت تشکلهای مدنی و مردمی در مناطق روستایی	
۰/۸۱	تقویت شخصیت فردی و اجتماعی جوانان روستایی	
۰/۵۱	تسهیل دسترسی به منابع مشترک	
۰/۴۹	تقویت فضای دوستی و مودت در بین جوانان روستایی	
۰/۴۲	تقویت روحیه رقابت‌پذیری و نوآوری جوانان روستایی	
۰/۷۷	بهبود باور و نگرش جوانان روستایی	ارتقای قابلیت‌های روان‌شناختی و تقویت ارزش‌های دیگر خواهانه
۰/۵۳	اهتمام به تقویت بهداشت روانی جوانان روستایی	
۰/۷۰	تقویت عزت نفس و احترام به خود جوانان روستایی	
۰/۸۳	تقویت خودشکوفایی جوانان روستایی	
۰/۵۲	تضعیف شکاف طبقاتی در مناطق روستایی	
۰/۷۶	تضعیف تعارضات و اختلافات و تقویت فضای صلح و مصالحه در مناطق روستایی	
۰/۵۵	تقویت امید به آینده و خوش‌بینی و برجسته کردن نقش تمامی شهروندان در آن	
۰/۴۸	تقویت خودکارآمدی و اثربخشی جوانان روستایی	
۰/۵۸	تقویت اعتماد به نفس جوانان روستایی	
۰/۷۶	تقویت دیگرخواهی جوانان روستایی	
۰/۶۳	برجسته کردن اهمیت مبادله اطلاعات و دانش برای جوانان روستایی	
۰/۶۰	تقویت تملقات اجتماعی و رعایت حقوق جمعی	تقویت سرمایه اجتماعی و اطلاع‌رسانی
۰/۶۱	تقویت انسجام و همبستگی اجتماعی جوانان روستایی	
۰/۶۴	دسترسی به فرصت‌های برابر و یکسان و تقویت عدالت اجتماعی	
۰/۸۰	تضعیف شخصیت اقتدارگرایانه با مکانیزم آموزش و اطلاع‌رسانی	
۰/۷۲	تقویت مسئولیت‌پذیری اجتماعی جوانان روستایی	
۰/۷۱	تقویت زیرساخت دسترسی جوانان به شبکه‌های اجتماعی	
۰/۴۲	القای اهمیت مواجهه آگاهانه جوانان روستایی با مسائل جامعه	
۰/۸۵	تقویت توانایی‌های کار گروهی جوانان روستایی	
۰/۸۱	آموزش بهره‌گیری سازنده از فن‌آوری‌های نوین ارتباطی و اطلاعاتی	
۰/۶۵	اهتمام به گردش آزاد قدرت و نخبگان	
۰/۴۱	نهادینه شدن شایسته‌سالاری در تمامی حیات اجتماعی جوانان روستایی	
۰/۳۹	میزان ارتباط جوانان روستایی با شهر	
۰/۹۰	تقویت خودباوری جوانان روستایی	
۰/۸۹	هدایت جوانان روستایی به اهمیت توجه به سود جمعی و گروهی	
۰/۴۴	اطلاع‌رسانی پیرامون اثرات مثبت فعالیت‌های جمع‌گرایانه	
۰/۶۷	برجسته کردن مشکلات زیست محیطی و اثرات آن بر حیات جمعی	

مأخذ: یافته‌های تحقیق ۱۳۹۸.

در نهایت با توجه به نتایج فوق، عوامل موثر بر کاهش فردگرایی افراطی جوانان روستایی در شکل (۲) نشان داده شده است که بر اساس آن کاهش فردگرایی افراطی جوانان روستایی با بسط اخلاقیات و تقویت شخصیت فردی، ارتقای قابلیت‌های روان‌شناختی و تقویت ارزش‌های دیگرخواهانه، تقویت سرمایه اجتماعی و اطلاع‌رسانی و تقویت جمع‌گرایی و خودباوری منطقه مورد مطالعه با ارتباط دارد.

شکل ۲. مدل نهایی پژوهش؛ عوامل موثر بر کاهش فردگرایی افراطی و درصد تبیین هریک از آنها

مطابق مدل پژوهش، بسط اخلاقیات و تقویت شخصیت فردی از عوامل موثر در کاهش فردگرایی افراطی جوانان روستایی می‌باشد در تبیین این ارتباط باید گفت اگر از منظر هر سه رویکرد اخلاقی اعم از وظیفه‌گرایی، نتیجه‌گرایی و فضیلت‌گرایی به فردگرایی افراطی نگاه شود مشخص می‌شود که پایداری به ارزش‌های اخلاقی و معنوی با فردگرایی افراطی هم‌خوانی ندارد به عبارتی، انسان اخلاقی انسانی نیست که روحیه خودخواهی بر ذهن و ضمیرش نقش بسته باشد بلکه انسان اخلاقی دیگرخواه است یعنی انسان اخلاقی است که به سرنوشت دیگران نمی‌تواند بی‌اعتنا باشد، اظهار همدلی و همدردی با دیگران نکند، نسبت به دیگران شفقت نداشته باشد، نسبت به دیگران عشق نورزد و رایگان بخشی در زندگی پیشه نکند، خواسته‌های خود را تنها در اولویت قرار دهد، نیکخواه دیگران نباشد، حقوق دیگران را رعایت نکند، باورها و احساسات و عواطف و هیجانات و خواسته‌هایش با گفتار و کردارش هم‌خوانی نداشته باشد. و نیز، تقویت شخصیت فردی در نیل جمع‌گرایی و دوری از فردگرایی افراطی تاثیر مستقیم دارد به این مفهوم که انسان تکامل یافته به لحاظ فکری و فرهنگی و معرفتی و شخصیتی انسانی است که خصلت‌هایش با نظام و یا گروه مستحکم و متحد و یکپارچه می‌شود، خودنمایی و خودفروشی و عجب و تکبر

به حاشیه رانده می‌شود، سرانجام این که، انسان معنوی و دارای شخصیت مستحکم سعی بر این دارد برای دیگران جا باز کرده و به دیگران هم اجازه بازی بر اساس قواعد بازی را بدهد. و طبیعی است که در این صورت شهروندان روستایی از فردگرایی افراطی فاصله گرفته و یا به جمع‌گرایی روی می‌آورد و یا فردگرایی افراطی را کنار می‌گذارد.

پیرامون ارتباط بین ارتقای قابلیت‌های روان‌شناختی و تقویت ارزش‌های دیگرخواهانه و کاهش فردگرایی افراطی جوانان روستایی باید گفت افرادی که از خودکارآمدی، خوداثربخشی، امیدآوری، خوش‌بینی، تاب‌آوری، اعتمادبه‌نفس، رضایتمندی، احساس قدرتمندی، ابتکار و خلاقیت و خوداتکایی و غیره برخوردار باشد به همان میزان از فردگرایی افراطی فاصله می‌گیرد. یعنی با داشتن این ویژگی‌ها فرد به توانایی‌هایش در نیل به موفقیت اعتماد پیدا می‌کند، اهداف خود را با پشتکار دنبال می‌کند، مشکلات پیش‌روی خود را به راحتی تحمل می‌کند، در برابر موقعیت‌های استرس‌زا استقامت و پایداری بیش‌تری از خود به خرج می‌دهد و هم به دیدگاه روشن درباره خود نایل می‌آید، وقایع روزانه افراد دارای قابلیت روان‌شناختی را تحت تاثیر قرار نمی‌دهد و شخص به ادراک بالایی از خود نایل می‌آید و همه این قابلیت‌های روان‌شناختی سبب می‌شود که شهروندان یک جامعه اعم از شهری و روستایی به فردگرایی افراطی کشیده نشوند.

درباره رابطه بین تقویت سرمایه اجتماعی و اطلاع‌رسانی و کاهش فردگرایی افراطی جوانان روستایی باید گفت سرمایه اجتماعی به واسطه تقویت ارتباط متقابل، صداقت، اعتماد، همکاری، مشارکت، وفاق و همدلی و غیره روحیه فردگرایی افراطی جوانان روستایی را به شدت تضعیف می‌کند. یعنی تقویت سرمایه اجتماعی مناسبات انسانی را تسهیل می‌کند، خودمحوری را به حاشیه می‌راند. یعنی فرد در این اوضاع و احوال به منافع شخصی خود اندیشه نمی‌کند، در مقابل دیگران خود را مسئول می‌داند، به بهبود موفقیت کار گروهی و جمعی اندیشه می‌کند و نیز، تجارب خود را با دیگران تسهیم می‌کند. و نیز، پیرامون اطلاع‌رسانی و کاهش فردگرایی افراطی جوانان روستایی باید گفت که نگاه به فردگرایی از منظر معرفت‌شناسی به غایت از اهمیت برخوردار است به این دلیل، که شناخت و فهم و درک فردگرایی افراطی و پیچیدن نسخه‌ای جهت برون رفت از آن باید در اولویت قرار گیرد. البته باید از زوایای روش‌شناختی و هستی‌شناختی به پدیده فردگرایی نگریست یعنی هم طرق مطالعه این پدیده و هم ماهیت چپستی آن را به دقت مورد مذاقه قرار داد تا پس از کشف علل تشدید فردگرایی در جامعه راه‌های برون‌رفت از آن را جست و زمینه تقویت فردگرایی مثبت و سازنده را در جامعه شهری و روستایی مهیا کرد.

تقویت جمع‌گرایی و خودباوری از عوامل موثر در کاهش فردگرایی افراطی جوانان روستایی می‌باشد در تبیین این ارتباط باید گفت جمع‌گرایی به هم‌نوایی فرد با گروه تاکید داشته و رفتار مورد انتظار فرد را انعکاس هنجاری گروه می‌داند، جامعه جمع‌گرا هم‌نوایی با جمع را ارزش تلقی می‌کند، در جمع‌گرایی «ما» جای «من» قرار گرفته و رفتار فرد را هدایت می‌کند. عواطف و تعهدات به اهداف جمع اساس هر نظم اجتماعی قرار می‌گیرد، در پدیده جمع‌گرایی خوش‌بینی و امیدواری و احساس جای بدبینی، ناامیدی و بی‌احساسی را می‌گیرد، جمع‌گرایی مبین اعتنای اجتماعی و نوع‌دوستی در حیات فردی و اجتماعی و هم‌چنین نشانه پویایی و سلامت اجتماعی جامعه شهری و روستایی است و طبیعی است که افراد، گروه، سازمان و ملت دارای این ویژگی از فردگرایی افراطی دوری جسته و به دامن جمع‌گرایی پناه می‌برد. و نیز مطابق مدل فوق، خودباوری با فردگرایی افراطی رابطه معکوس دارد به این دلیل که، انسان‌های خودباور در جستجوی خلق معنا هستند، دارای خودآگاهی بوده و به ساخت خویش‌تن بدون وقفه تداوم می‌بخشند، خود را به خوبی می‌شناسند و به عبارتی به شناخت خود از منظر توانمندی‌ها، استعدادها، قابلیت‌های روانی، فردی، عقلی و فکری نائل می‌شوند، باور به پرورش شخصیت در آن‌ها شکل می‌گیرد، انسان خودباور از بازخورد با آغوش باز استقبال می‌کند، و انسان دارای این خصوصیات، توانمندی‌ها، احساسات و نگرش‌های خود را به سوی شکوفایی و تحقق اهدافی که برایشان تعیین شده، هدایت و جهت‌دهی می‌نمایند و نیز، انسان خودباور دارای قابلیت، شایستگی، قدرت و فضیلت است و طبیعی است افرادی که دارای خصوصیات ذکر شده

باشد به دام و تله فردگرایی افراطی نمی‌افتد و بر عکس با پیشه گرفتن روحیه فردگرایی مثبت نقشی سازنده در جامعه بازی کرده و به پیشرفت و رشد و سازندگی و آبادانی و توسعه جامعه مدد می‌رساند.

نتیجه‌گیری

این مقاله عوامل موثر بر کاهش فردگرایی افراطی جوانان روستایی شهرستان اردبیل را مورد بحث و بررسی قرار داده است و همان‌طوری که نتایج تحقیق نشان داد از بین عوامل موثر بر کاهش فردگرایی افراطی جوانان روستایی در منطقه مورد مطالعه تقویت ارزش‌های معنوی در بین جوانان روستایی، تقویت سنت کمک به هم‌نوع در بین جوانان روستایی، تقویت خودباوری جوانان روستایی و هدایت جوانان روستایی به اهمیت توجه به سود جمعی و گروهی به ترتیب در رتبه اول و چهارم و القای اهمیت مواجهه آگاهانه جوانان روستایی با مسائل جامعه در رتبه آخر قرار گرفت. افزون بر این، در این تحقیق جهت شناخت عوامل موثر بر کاهش فردگرایی افراطی جوانان روستایی در منطقه مورد مطالعه (۳۸) شاخص به کار گرفته شد و داده‌ها با استفاده از مدل تحلیل عاملی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند و با توجه به ملاک کیسیر، ۴ عامل دارای مقدار ویژه بالاتر از یک برای عوامل موثر بر کاهش فردگرایی افراطی جوانان روستایی استخراج شد. پس از چرخش عاملی به روش وریماکس، متغیرهای مربوط به عوامل موثر بر کاهش فردگرایی افراطی جوانان روستایی در ۴ عامل طبقه بندی شدند. عامل اول با عنوان «بسط اخلاقیات و تقویت شخصیت فردی» با مقدار ویژه (۳/۰۲) بیش از (۲۳/۲۴) درصد از کل واریانس را تبیین کرد. عامل دوم با عنوان «ارتقای قابلیت‌های روان‌شناختی و تقویت ارزش‌های دیگرخواهانه» با مقدار ویژه (۲/۸۲) در مجموع (۲۱/۷۲) درصد از واریانس کل را تبیین کرد. عامل سوم با عنوان «تقویت سرمایه اجتماعی و اطلاع‌رسانی» با مقدار ویژه (۱/۳۹) در مجموع (۱۰/۷۰) درصد از کل واریانس را تبیین کرد. عامل چهارم با عنوان «تقویت جمع‌گرایی و خودباوری» با مقدار ویژه (۱/۱۷) در مجموع (۸/۹۹) درصد از کل واریانس را تبیین کرد. که در این میان عامل «بسط اخلاقیات و تقویت شخصیت فردی» در بالاترین رده و عامل «تقویت جمع‌گرایی و خودباوری» در پایین‌ترین رده قرار گرفتند و مقدار واریانس و واریانس تجمعی تبیین شده توسط این چهار عامل (۶۴/۶۶) برآورد گردید. بالاخره، با توجه به تحلیل نتایج پیشنهاداتی چند به شرح ذیل ترسیم شده است.

بایستی گام‌هایی برداشته شود تا فردگرایی افراطی جای خود را به فردگرایی مثبت و سازنده بدهد در نیل به این مهم، گریز و گزیری نیست که دیدگاه و جهان‌بینی و ادراک شهروندان روستایی نسبت به پدیده‌ها عوض شود چون که همه تجربیات بشر از روی نقشه‌های ذهنی تفسیر می‌شود نقشه‌هایی از امور به گونه‌ای که هستند (واقعیات) و نقشه‌هایی از امور به گونه‌ایی که باشند (ارزش‌ها). این در حالی است که انسان اصولاً از این نقشه‌ها مطلع نیستند از این که این نقشه‌ها وجود دارد و به سادگی این تصور باطل و توهم و هذیان و خطای شناختی آفتابی می‌شود که آن گونه امور دیده می‌شود عین واقعیت است و یا همان‌گونه که باشند و گرایش‌ها و رفتارهای انسان‌ها زاییده فرضیات خود می‌باشد و نگرش آن‌ها از امور طرز تفکر و شیوه عمل آن‌ها را تعیین می‌کند. پس تا تغییر و تحولات درونی و ساجکتیو در انسان‌ها رخ ندهد تغییر و تحولات بیرونی و آبجکتیور زمینه ظهور و بروز پیدا نمی‌کند به این دلیل که، انسان‌ها جهان را آن‌گونه که هست نمی‌بینند بلکه آن‌گونه که خود هستند، یا آن‌گونه که شرطی شده‌اند جهان را می‌بینند.

افزون بر این، توصیه می‌شود که در نیل به فردگرایی مثبت شیوه و نظام آموزش کشور اعم از سکونتگاه‌های انسانی شهر و روستا مورد یک خانه‌تکانی اساسی قرار گیرد چون خروجی نظام آموزش فعلی کشور افرادی هستند که نه شیوه زیستن بلد هستند و نه شیوه برقراری ارتباط سازنده و موثر با دیگران، منافع جمعی را به هیچ می‌گیرند، هیچ گونه تعلق خاطر به کشور و توسعه آن ندارند و فقط به فردیت خود اندیشه می‌کنند و به قول اریک فروم «امروزه با افرادی مواجه می‌شویم که مثل آدم‌های ماشینی رفتار می‌کنند؛ کسی که خود را نمی‌شناسد و نمی‌فهمد، تنها کسی که می‌شناسد شخصی است که

تصور می‌کند باید باشد، یعنی لبخند تصنعی، گپ بی‌معنا و یاس ملال انگیز دارد یعنی این افراد، از فقدان خودانگیزگی و فردیتی رنج می‌کشند که شاید علاج ناپذیر بنماید و دیگر این که با سایرین هیچ گونه فرقی ندارد».

شایسته است که دولت با اقدام مداخله‌ای خود در نیل به فردگرایی مثبت و دوری از فردگرایی افراطی در مناطق روستایی شهرستان اردبیل به تقویت سرمایه اجتماعی اهتمام جدی داشته باشد چون ایده اصلی نظریه سرمایه اجتماعی در این امر نهفته است که سرمایه اجتماعی بیش‌تر مردم را به همکاری و اعتمادپذیری در برخوردهایشان تشویق می‌کند تا شرایط خرد و ناشی از پی‌جویی شخصی و افتادن در گودال فردگرایی افراطی. و نیز، سرمایه اجتماعی روابط میان افراد را تسهیل کرده و از دام و تله فردگرایی افراطی باز می‌دارد به این دلیل، فرد تصور می‌کند که جزئی از جامعه است، و این احساس را پیدا می‌کند که در مقابل مسائل و مشکلات جامعه تکلیف دارد تا به حل و رفع آن‌ها مبادرت ورزد. و نیز، سرمایه اجتماعی به ایجاد «یکپارچگی» در میان افراد که از متغیرهای عمده در تقویت فردگرایی مثبت است مساعدت می‌کند. افزون بر این، در سایه سرمایه اجتماعی استدلال جای احساسات، عواطف و هیجانات منفی را می‌گیرد، رقابت منفی، کینه، انتقام، حسد، خودخواهی و عصبانیت به مقدار بسیار زیادی از وجود روستاییان تهی شده و جای خود را به رقابت مثبت، نوع دوستی، شفقت، احسان، مهرورزی، دوستی، الفت، عشق، خیرخواهی، صداقت، همدردی و همدلی، محبت، وفاداری، احساس تعهد اجتماعی، احساس تعلق اجتماعی، احساس اعتماد به سایرین، اندیشه و تفکر عقلانی، اعتبار، همیاری، همکاری، مشارکت اجتماعی و سیاسی، همبستگی، میزان و گستردگی تعاملات دوستانه، تقویت ارزش‌های اخلاقی، احساس عدالت اجتماعی، قانون‌مداری، نوع دوستی، احترام متقابل، نظم‌پذیری، دیگرخواهی و احترام متقابل که مقوم فردگرایی مثبت است می‌دهد.

بایستی سازوکاری تدبیر شود که در راستای تقلیل فردگرایی افراطی در مناطق روستایی شهرستان اردبیل به ترویج ارزش‌های اخلاقی اهتمام جدی شود به این دلیل که معنویت انسان را از محدوده زمان و مکان و علایق مادی که مقوم و تقویت کننده فردگرایی افراطی است رها می‌سازد، و نیز، اصولاً امر حادث بیرونی زندگی انسان‌ها را عوض نمی‌کند، بلکه تلقی انسان از امر بیرونی است که زندگی انسان‌ها را مورد تغییر و تحول و تطور و سیلان و دگرگونی قرار می‌دهد در این بین، تلقی انسان از امر بیرونی در گرو معنویت است و معنویت هم در به حاشیه راندن خودخواهی و خودمحوری و خودمداری و خودشیفتگی و خودمرکزبینی نقش اساسی بازی می‌کند. افزون بر این، باید گفت که امروزه در مناطق روستایی شهرستان اردبیل ارزش‌های معنوی هر روز کم رنگ‌تر می‌شود به این سبب که، شهروندان روستایی کمتر به بازسازی ساحت‌های درونی خود مبادرت می‌ورزند، دیگرخواهی و خیرخواهی به تدریج از وجود آن‌ها رخت بر می‌بندد، فردگرایی منفی جایگزین فردگرایی مثبت می‌شود در نتیجه افراد روستایی دیگر در مقابل هیچ پدیده‌ای خود را مسئول احساس نمی‌کنند، اشتیاق بسیار کمتری برای شناخت هستی دارند، شخصیت و رفتار آنان دچار تزلزل می‌شود و همه این‌ها سبب می‌شود که خودخواهی و خودمداری و فردگرایی منفی و افراطی در ذهن ضمیرشان جا خوش کرده و سرانجام این که توسعه پایدار روستایی با چالش‌های اساسی مواجه می‌شود.

منابع

۱. بابایی فرد، اسدالله؛ بارانی، مرتضی. (۱۳۹۸)، بررسی عوامل موثر بر فردگرایی در میان دانشجویان دانشگاه‌های کاشان و علوم پزشکی کاشان، فصلنامه توسعه اجتماعی، ۱۳ (۴)، ۱۱۵-۱۱۵.
۲. بالاخانی؛ قادر و ملکی، امیر (۱۳۹۶)، بررسی ظهور فردگرایی در عرصه خانواده (مطالعه موردی شهروندان تهرانی)، مطالعات راهبردی زنان، ۲۰ (۷۷)، ۳۴-۷.

۳. بیدل، پری نار و محمود زاده، علی اکبر (۱۳۹۱)، بررسی میزان تعلق اجتماعی مردم به جامعه ایران و رابطه آن با اعتماد اجتماعی و فردگرایی؛ مطالعه موردی شهر مشهد، فصلنامه تحقیقات فرهنگی، دوره ۵، شماره ۲، صص ۳۱-۶۳.
۴. بیدل، پری ناز؛ محمودزاده؛ علی اکبر؛ صادقی، احمد. (۱۳۹۳)، «رابطه اعتماد اجتماعی با فردگرایی افراطی در شهر مشهد»، فصلنامه رفاه اجتماعی، ۱۴ (۵۵)، ۱۶۷-۱۹۸.
۵. پیوسته گر، مهرانگیز؛ یزدی، سیده منور؛ مختاری، لیلا (۱۳۹۰)، رابطه خودشیفتگی و عزت نفس با پرخاشگری و مقایسه تحولی آن در دختران نوجوان، مجله مطالعات روان شناختی، ۷ (۱)، ۱۲۷-۱۴۴.
۶. تریاندس، هری (۱۳۷۸)، فرهنگ و رفتارهای اجتماعی، ترجمه: نصرت فنی، تهران: نشر رسانش.
۷. حیدری ساریان، وکیل (۱۳۹۸)، تحلیل اثرات فن آوری اطلاعات و ارتباطات پیرامون فردگرایی افراطی روستاییان، مطالعه موردی: شهرستان مشگین شهر، فصلنامه آمایش جغرافیایی فضا، ۵ (۵)، ۱۱-۲۵.
۸. دورکیم، امیل (۱۳۷۸)، خودکشی، ترجمه نادر سالارزاده امیری، تهران: انتشارات علامه طباطبایی.
۹. ریتزر، جورج (۱۳۸۰)، نظریه جامعه شناختی در دوران معاصر، ترجمه محسن ثلاثی، تهران: انتشارات علمی.
۱۰. قادری، طاهره و القونه، زهرا (۱۳۹۶)، بررسی فردگرایی خوخواهانه و عوامل مرتبط با آن در بین دانشجویان دانشگاه شیراز (با تاکید بر طبقه آن‌ها)، فصلنامه علوم اجتماعی، ۲۶ (۷۹)، ۳۱-۱.
۱۱. کرایب، یان (۱۳۸۸)، نظریه اجتماعی کلاسیک، ترجمه شهناز مسمی پرست، تهران: انتشارات آگه.
۱۲. کیویستو، پیتر (۱۳۹۰)، اندیشه‌های بنیادی در جامعه‌شناسی، ترجمه منوچهر صبوری، تهران: نشر نی.